

УДК 343.35 (477)

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.8.36>**Віталій Дем'янчук,**

докт. юрид. наук, доцент,

перший проректор

Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Степана Дем'янчука

ФОРМИ І МЕТОДИ ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У статті наголошено, що антикорупційні функції державних органів відповідно до управлінського структурно-функціонального принципу розподілу влади становлять основу та значною мірою зумовлюють форми і методи, за допомогою яких досягається нормативно визначена мета щодо максимального недопущення корупційних проявів, зменшення їх кількості у суспільстві в цілому та забезпечення невідворотності негативної юридичної відповідальності за вчинені корупційні правопорушення різного галузевого характеру. З'ясовано, що форми реалізації антикорупційної політики як певної встановленої у суспільстві моделі здійснення державного управління у сфері протидії корупції доцільно розглядати як комплексні категорії, що об'єднують вид публічно-владної діяльності та управлінські акти, які втілюють рішення і дії уповноважених суб'єктів протидії корупції, а тому досить сумнівною є інтерпретація, наприклад, нормативних актів управління та видання таких актів як окремих форм реалізації антикорупційної політики держави, адже два вказаних явища суспільно-правової дійсності становлять єдину нормативну форму реалізації, що передбачає як наявність нормативних актів з питань протидії корупції, так і діяльність інститутів публічної влади з їх прийняття та забезпечення виконання і дотримання суб'єктами правових відносин – адресатами відповідних нормативних притисів. З'ясовано, що електронне урядування як форма реалізації антикорупційної політики та електронно-інтерактивний метод як практичний спосіб реалізації антикорупційної політики мають бути належним чином розкриті, деталізовані та унормовані шляхом прийняття спеціального закону про електронне урядування, окремий розділ якого доцільно передбачити для регулювання процесу електронного урядування в антикорупційній сфері. Визначено, що методи реалізації антикорупційної політики слід розуміти як способи практичної реалізації суб'єктами антикорупційної політики своїх нормативно визначених повноважень у сфері протидії корупції. Систематизовано такі найважливіші, ключові групи методів, що у сукупності та діалектичній єдності становлять методологію реалізації державною її антикорупційної функції: адміністративні методи; економічні методи; правові методи; соціально-психологічні методи.

Ключові слова: форми, методи, корупція, управління, компетенція, особа, правопорушення.

Актуальність теми. Антикорупційна політика сучасної правової держави завжди реалізується в межах певних нормативно визначених функцій та повноважень конкретних суб'єктів протидії корупції, що впливає з фундаментального принципу єдності державної влади на основі спільних іманентних функцій держави, однією з яких, що забезпечує нормальну життєдіяльність соціуму в усіх сферах суспільних відносин, є антикорупційна функція. Реалізація цієї функції відбувається в межах окремих адміністративно-правових форм та методів, які забезпечують спрямованість виконавчо-розпорядчої діяльності, її ефективність та зміст. Так, антикорупційні функції державних органів відповідно до управлінського структурно-функціонального принципу розподілу влади становлять основу та значною мірою зумовлюють форми і методи, за допомогою яких досягається нормативно визначена

мета щодо максимального недопущення корупційних проявів, зменшення їх кількості у суспільстві в цілому та забезпечення невідворотності негативної юридичної відповідальності за вчинені корупційні правопорушення різного галузевого характеру.

Виклад основного матеріалу. В адміністративно-правовому значенні, за слушним твердженням В. Я. Малиновського, поняття «форма управлінської діяльності» (у тому числі в антикорупційній сфері) складається з актів та процедур управлінської діяльності, що застосовуються суб'єктами державного управління відповідно до законодавства і в межах повноважень, а формою державного управління слід вважати будь-яке зовнішнє вираження конкретних однорідних дій державного органу, його структурних підрозділів та службових осіб, котрі здійснюються з метою реалізації функцій управління [1, с. 421–424].

Вважаємо, що форми реалізації антикорупційної політики як певної встановленої у суспільстві моделі здійснення державного управління у сфері протидії корупції доцільно розглядати як комплексні категорії, що об'єднують вид публічно-владної діяльності та управлінські акти, які втілюють рішення і дії уповноважених суб'єктів протидії корупції, а тому досить сумнівною є інтерпретація, наприклад, нормативних актів управління та видання таких актів як окремих форм реалізації антикорупційної політики держави, адже два вказаних явища суспільно-правової дійсності становлять єдину нормативну форму реалізації, що передбачає наявність нормативних актів з питань протидії корупції, так і діяльність інститутів публічної влади з їх прийняття та забезпечення виконання і дотримання суб'єктами правових відносин – адресатами відповідних нормативних приписів.

Нормативно-правова форма реалізації антикорупційної політики полягає у розробці та виданні нормативно-правових актів (законів та підзаконних актів), що встановлюють загальні засади і конкретні заходи протидії корупції як негативному соціальному явищу. У цьому контексті слід відзначити, що в адміністративно-правовій літературі під нормативно-правовим актом розуміється письмовий офіційний документ, прийнятий (виданий) у відповідній формі правотворчим органом у межах його компетенції і спрямований на встановлення чи скасування правових норм [2, с. 7].

При цьому у сфері протидії корупції характерною ознакою є необхідність закріплення засадничих основ саме у формі законів як актів вищої юридичної сили, прийняття яких входить до виключної компетенції (крім легітимних та призначених відповідно до чинного законодавства референдумів) єдиного законодавчого органу (якщо термін «законодавство» трактувати у вузькому сенсі, як сукупність саме законів) – Верховної Ради України. Особливе значення при цьому має Антикорупційна стратегія на 2014-2017 роки, у якій встановлено поточну модель антикорупційної політики України та яка є обов'язковою для всіх суб'єктів правових відносин [3].

Як нормативно-правові акти антикорупційні закони мають такі основні ознаки: 1) закон приймається лише законодавчим органом представницького характеру або населенням держави в порядку референдуму; 2) закон у межах своєї дії регулює найважливіші суспільні відносини, що зумовлює його ефективність (більше того, ст. 92 Конституції України встановлює перелік питань,

що регулюються виключно законами України, а отже певні сфери суспільних відносин визнаються законодавцем найбільш важливими [4]); 3) закон має вищу юридичну силу в системі нормативних актів країни; 4) закон має загальний характер, а всі інші акти приймаються з метою конкретизації та деталізації положень закону (саме виходячи з такого розуміння ієрархії та співвідношення між нормативно-правовими актами різного рівня було прийнято постанову Кабміну України від 29 квітня 2015 р. № 265 «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки» [5], що є формою підзаконного розпорядчого забезпечення виконавчою гілкою влади Антикорупційної стратегії як акта вищої юридичної сили); 5) закон встановлює загальнообов'язкові правила поведінки; 6) закон є стабільним нормативним актом; 7) закон має відповідну структуру (організацію змісту, доцільне розміщення нормативних приписів та правові атрибути); 8) закон є нормативним актом, що приймається в особливому процесуальному порядку, що називається законодавчим процесом і складається з ряду послідовних стадій (щодо законодавчого процесу слід зазначити, що його остання стадія полягає в офіційному опублікуванні закону, а набрання ним чинності пов'язано з моментом підписання, опублікування або іншим терміном, вказаним у самому законі); 9) закон охороняється і гарантується державою, яка забезпечує необхідні умови для виконання закону і застосовує заходи примусового характеру до суб'єктів, які не виконують або порушують вимоги закону; 10) закон приймається відповідно до вимог логіки, стилю і мови, що сприяє однаковому і точному його розумінню та застосуванню, підвищенню ефективності системи нормативних актів у цілому [6, с. 268].

Загальні засади предметно-змістовного співвідношення між базовими нормативно-правовими актами у сфері протидії корупції визначено у постанові Кабміну України від 29 квітня 2015 р. № 265 «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки» [5]. Згідно з положеннями зазначеного підзаконного акта Антикорупційна стратегія визначає пріоритети державної антикорупційної політики до 2018 року, реалізація яких має створити підґрунтя для подальших реформ у цій сфері, зокрема, сприятиме усуненню однієї з основних причин незадовільного стану справ у сфері

антикорупційної політики в Україні, якою є фрагментарність і недосконалість законодавчої та інституційної антикорупційної інфраструктури.

Закон № 1700-VII визначає засади формування, моніторингу, координації впровадження антикорупційної політики, залучення інститутів та організацій громадянського суспільства, представників бізнесу до цих процесів, регулює превентивну діяльність державного механізму, спрямовану на усунення можливостей та стимулів для корупційної поведінки як у публічному, так і приватному секторах, а також передбачає утворення Національного агентства з питань запобігання корупції як ключового елемента інституційного забезпечення державної антикорупційної політики.

Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», а також зміни, що вносяться до кримінального законодавства зазначеним Законом та Законом № 1700-VII, покликані створити законодавчі підстави для кримінального переслідування найбільш небезпечних проявів корупції. Огже, як зазначається у документі, імплементація цих базових антикорупційних актів дасть можливість сформувати систему запобігання та протидії корупції, що суттєво зменшить гостроту проблеми корупції.

Вбачається, що нормативно-правова форма реалізації антикорупційної політики держави являє собою сукупність законодавчо визначених механізмів запобігання та протидії корупції як соціально деструктивному явищу. Цей алгоритм є максимально деталізованим та узгодженим з нормами Основного закону України, міжнародно-правовими актами та національним законодавством. Окрім цього, вказана форма характеризується високим ступенем імперативності, тобто формалізація конкретних повноважень або компетенції органу влади не передбачає будь-яких відхилень від законодавчо встановленого антикорупційного курсу.

Іншою формою реалізації державної антикорупційної політики є ненормативно-правова, яка полягає у застосуванні норм антикорупційного законодавства суб'єктами протидії корупції шляхом видання відповідних правозастосовних актів (загальних та індивідуальних) та здійснення юридично значущих дій. Так, органи виконавчої влади, які за своєю природою є основним суб'єктом правозастосування у державі, можуть здійснювати такі юридичні дії: видача дозволів, у тому числі акредитація, атестація, сертифікація; реєстрація з веденням реєстрів, у тому числі легалізація суб'єктів; легалізація актів

та верифікація; надання соціальних управлінських послуг [2, с. 11–12].

Крім того, в адміністративно-правовій літературі до ненормативно-правової форми також відносять укладання цивільно-правових договорів, подання обов'язкових звітів, застосування засобів безпосереднього примусу, участь органів влади як позивачів чи відповідачів у судах, встановлення загальнообов'язкових положень, правил, порядків, інструкцій, застосування економічних санкцій та заходів адміністративного примусу галузевого або відомчого характеру [1, с. 429].

Організаційна форма реалізації антикорупційної політики полягає у здійсненні різноманітних організаційних дій для забезпечення поточної, повсякденної функціональної діяльності суб'єктів протидії корупції як усередині державного органу, так і поза ним [7, с. 81]. Організаційна форма реалізації антикорупційної політики має яскраво виражену поточно-розпорядницьку спрямованість, регулюється нормами адміністративного права та втілюється через засідання, наради, семінари та інші види заходів. Народою у теорії адміністративного права та державного управління вважається організаційно-правова форма діяльності, яка забезпечує колегіальне обговорення завдань і прийняття рішень з їх виконання. При цьому наради поділяються на інформаційні, оперативні (диспетчерські) та дискусійні.

Засідання є організаційно-правовою формою діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, на яких приймаються нормативно-правові акти в межах компетенції відповідного органу (наприклад, засідання Кабміну України, під час якого приймаються постанови та розпорядження з питань протидії корупції). Семінари проводяться з метою підвищення ділової кваліфікації і надання методичних консультацій з питань законодавства і управлінської діяльності [1, с. 430], тобто сприяють підвищенню професійної компетентності кадрового складу суб'єктів реалізації антикорупційної політики, а отже, і посилюють ефективність проведення самих різноманітних антикорупційних заходів. Слід зазначити, що періодичні наради (переважно дискусійного характеру) з питань протидії корупції є обов'язковим організаційним заходом для будь-якого державного органу, органу місцевого самоврядування, державної установи, підприємства, організації, порядку проведення яких визначається відповідними програмами та планами, затвердженими на відповідному інституціональному рівні.

Ще однією формою реалізації антикорупційної політики є матеріально-технічна,

яка включає здійснення суб'єктами протидії корупції комплексу матеріально-технічних дій, що забезпечують безпосередньо саму діяльність з протидії корупції, не створюючи при цьому правових наслідків у нормативному чи ненормативному форматі, мають допоміжний (технічний, господарський) характер. Матеріально-технічна форма реалізації антикорупційної політики передбачає такі основні матеріально-технічні операції, як діловодство та документування, а також матеріально-технічне забезпечення.

Документообіг, за слухним визначенням Л. В. Коваль, включає підготовку, обробку, зберігання, надання інформації, необхідної для видання актів управління, здійснення управлінських процедур, оформлення будь-яких службових документів, що юридично підтверджують певні факти або право на щось, складання планів, кошторисів, анкет, довідок службового характеру, ведення обліково-статистичної, картотечної роботи, архівів, діловодство (ведення канцелярських справ) [7, с. 82]. Іншими словами, документообіг забезпечує зовнішні зв'язки суб'єкта реалізації антикорупційної політики та внутрішні організаційні відносини між його структурними підрозділами.

Особливе значення для ефективної реалізації антикорупційної політики має матеріально-технічне забезпечення суб'єктів протидії корупції та безпосередньо антикорупційних заходів, що здійснюються відповідними публічно-владними інституціями. До матеріально-технічного забезпечення відносять такі дії господарсько-фінансових підрозділів суб'єктів реалізації антикорупційної політики, як придбання та ремонт меблів, обладнання, оргтехніки, виготовлення друкованої продукції, забезпечення працівників відповідного органу канцелярським знаряддям, папером, зв'язком, транспортними засобами, квитками для виїзду у відрядження тощо [1, с. 432].

Насамперед першочерговим завданням у сфері правоохоронної протидії корупції є належне забезпечення оперативно-розшукових підрозділів сучасними засобами контролю акустичної інформації (диктофони, магнітофони, мікрофони тощо), засобами контролю візуальної інформації (фотокамери, відеокамери, біноклі, моноклі, прилади бачення в темряві тощо), а також засобами контролю телекомунікаційних каналів та вилучення інформації (прилади для перехоплення, пошуку, вилучення, модифікації, знищення й/або фіксації повідомлень, переданих за допомогою практично будь-яких технічних каналів зв'язку) [8, с. 75].

При цьому особливості процесу доказування складу корупційних правопорушень (перш за все, злочинів) є такими, що у багатьох випадках виключно застосування вказаних технічних засобів дозволяє викрити подію та встановити вину конкретних осіб, а тому якісне виконання матеріально-технічними підрозділами правоохоронних органів своїх повноважень та їх достатнє бюджетне фінансування є важливим завданням антикорупційної політики сучасної правової держави. Отже, можна констатувати наявність комплексу форм реалізації антикорупційної політики держави, але найважливішими та визначальними формами є нормативно-правова та ненормативно-правова, оскільки саме в цих формах держава встановлює засади протидії корупції та здійснює застосування норм чинного антикорупційного законодавства у конкретних індивідуально визначених правових відносинах.

Водночас будь-яка форма реалізації державної антикорупційної політики не може існувати практично, не є життєздатною у суспільних відносинах та втрачає свій юридичний сенс без конкретних методів реалізації суб'єктами протидії корупції призначеного їм обсягу компетенції в частині функцій та повноважень. У загальному філософському значенні під методом розуміється, з одного боку, «спосіб пізнання, дослідження явищ природи та суспільного життя», а з іншого – «прийом, спосіб або образ дії», і саме друге значення доцільно розглядати у контексті практичної щоденної реалізації антикорупційної політики [6, с. 315].

В адміністративно-правовій сфері йдеться насамперед про методи державного управління, зокрема, у сфері протидії корупції, що повністю виражає одну з найважливіших іманентних функцій сучасної правової держави. В. Я. Малиновський розуміє під методом управлінської діяльності інструмент (прийом) приведення в дію об'єктивних закономірностей співіснування явищ, спосіб їх використання [1, с. 364]. Виходячи з того, що метод управління є продуктом діяльності суб'єкта управління та застосовується в управлінській практиці конкретною особою на основі її знань і досвіду, категорія «метод», вважає В. В. Цветков, є більш «вільною», творчою, на відміну від багатьох інших категорій теорії управління [9, с. 261].

Виходячи із загальних визначень поняття «метод», його співвідношення з категорією «форма» та близькими до нього за значенням чи етимологією термінами, а також особливостей реалізації сучасної антикорупційної політики держави, методи реалізації антикорупційної політики слід розуміти як

способи практичної реалізації суб'єктами антикорупційної політики своїх нормативно визначених повноважень у сфері протидії корупції. Якщо аналізувати класифікацію методів реалізації державної політики, слід зазначити, що у радянській адміністративно-правовій доктрині зазвичай йшлося лише про два основних методи – переконання та примус, причому основним та пріоритетним для органів публічної влади завжди є метод переконання, а метод примусу використовується виключно за умови порушення правових норм суб'єктами правових відносин як реакція держави на правопорушення [11, с. 225].

Під адміністративними методами реалізації антикорупційної політики держави слід розуміти сукупність способів реалізації повноважень суб'єктів протидії корупції, заснованих на використанні об'єктивних організаційних відносин та адміністративному (прямому) розпорядництві у публічно-владній сфері. Даній групі методів притаманні такі найважливіші ознаки: а) прямий вплив на об'єкт управління шляхом встановлення обов'язкових для нього правил поведінки; б) односторонній вибір суб'єктом реалізації антикорупційної політики найближчої та кінцевої мети, завдань, порядку, строків виконання, ресурсного забезпечення, умов виконання завдань на кожному конкретному етапі; в) юридична обов'язковість нормативних та ненормативних правових актів, невиконання яких є підставою для застосування юридичної відповідальності.

Прикладом застосування адміністративного методу може бути створення наказом керівника (ректора) вищого навчального закладу комісії з питань запобігання та виявлення корупції [12]. Отже, адміністративні методи є за своєю правовою природою управлінськими, прямими, безпосередніми та оформлюються зазвичай наказом (розпорядженням) керівника або рішенням органу публічної влади і спрямовуються на організаційне забезпечення діяльності відповідного органу та його посадових осіб з реалізації притаманних їм функцій та повноважень.

Економічні методи реалізації антикорупційної політики є одними з найважливіших у сучасних умовах функціонування ринкової економіки та забезпечення принципу верховенства права у суспільних відносинах. Вказані методи являють собою систему практичних способів реалізації антикорупційної політики, що здійснюються шляхом прямого чи опосередкованого застосування фінансово-економічних законів для запобігання та протидії корупції. До економічних методів можна віднести такі: індикативне планування, державне регулювання, грошово-кредитна

та фінансова політика, конкурентна політика, вплив на ринкове ціноутворення, податкова політика, економічне стимулювання [1, с. 389].

Особливо важливим методом реалізації сучасної ефективної антикорупційної політики є економічне стимулювання добросовісної праці державних службовців та інших посадових осіб органів публічної влади, державних підприємств, установ, організацій належною оплатою праці, соціальними пакетами, преміюванням часткою від прибутку (у разі, якщо йдеться про прибуткові державні підприємства) тощо.

Правові методи реалізації антикорупційної політики спрямовані на розробку, прийняття та забезпечення реалізації нормативно-правових актів з питань запобігання та протидії корупції, зміст яких уже було проаналізовано в цьому дослідженні. Правові методи реалізації антикорупційної політики ґрунтуються на застосуванні методів правового регулювання поведінки суб'єктів правових відносин. При цьому дотримання правових норм забезпечується як засобами переконання, так і засобами примусу у разі потреби.

Соціально-психологічні методи реалізації антикорупційної політики держави являють собою способи, що ґрунтуються на використанні об'єктивних закономірностей соціального розвитку та психології людини, групи, суспільства в цілому. До таких методів можна віднести: підвищення правової культури та правової свідомості суспільства, правове виховання; удосконалення морально-етичних якостей посадових осіб органів публічної влади; підвищення громадської активності, співробітництво з громадськими організаціями у сфері протидії корупції, покращення соціально-побутових умов життя у суспільстві, підвищення рівня загальної та професійної освіти державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування, формування позитивної морально-психологічної обстановки в органах публічної влади, забезпечення нормативно встановлених правил моральної поведінки посадових осіб тощо.

Загалом варто відзначити доцільність та необхідність комплексного застосування адміністративних, правових, економічних та соціально-психологічних методів реалізації антикорупційної політики у сучасній правовій державі, оскільки тільки цілісне розуміння та застосування всіх можливих практичних способів протидії корупції здатне створити дієву, ефективну модель антикорупційної діяльності. Водночас, незважаючи на наявність цілої системи форм і методів реалізації антикорупційної полі-

тики та їх забезпечення чинним антикорупційним законодавством, постійний розвиток суспільних відносин спонукає до пошуку нових перспективних видів, які ще остаточно не сформувалися у вітчизняній адміністративно-правовій теорії і практиці.

Вважаємо, що за сучасних умов інформатизації суспільства, імплементації світового досвіду електронного обігу, посилення громадського контролю у сфері протидії корупції принципово новою формою реалізації антикорупційної політики, яка потребує розроблення та прийняття окремого законодавства, має стати електронне урядування, під яким сучасні дослідники [13] розуміють форму організації державного управління, що сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян. Іншими словами, інформаційний обмін між органами державної влади і громадянами здійснюється з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій, трансформованих для державних організацій, ідей електронного бізнесу, в якому уряд також є різновидом корпоративного користувача інформаційних технологій [14, с. 7].

Реалізація антикорупційної політики у формі електронного урядування передбачає формування специфічного практичного способу, який можна визначити як електронно-інтерактивний метод реалізації антикорупційної політики держави. Електронно-інтерактивний метод в антикорупційній діяльності, як показує позитивний світовий досвід, може успішно застосовуватися на різних рівнях.

Висновки

Отже, як висновок, слід наголосити, що електронне урядування як форма реалізації антикорупційної політики та електронно-інтерактивний метод як практичний спосіб реалізації антикорупційної політики мають бути належним чином розкриті, деталізовані та унормовані шляхом прийняття спеціального закону про електронне урядування, окремий розділ якого доцільно передбачити для регулювання процесу електронного урядування в антикорупційній сфері. Поряд із цим запропоновано методи реалізації антикорупційної політики визначити як способи

практичної реалізації суб'єктами антикорупційної політики своїх нормативно визначених повноважень у сфері протидії корупції.

Список використаних джерел:

1. Малиновський В. Я. Державне управління : навчальний посібник. 2-ге вид., доп. та перероб. Київ: Атіка. 2003. 576 с.
2. Коліушко І. Б., Тимошук В. П. Управлінські послуги – новий інститут адміністративного права. *Нова влада* : зб. аналітичних матеріалів. Київ: Факт. 2000. С. 4–17.
3. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1699-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 46. стор. 3010. Ст. 2047.
4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 265. *Офіційний вісник України*. 2015. № 38. С. 108. Ст. 1146.
6. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ: Юридична думка. 2007. 992 с.
7. Коваль Л. В. Адміністративне право: курс лекцій. Київ: Вентурі. 1996. 208 с.
8. Хараберюш І. Ф., Ортинський В. Л., Хараберюш О. І. Концептуальні та теоретико-прикладні засади оперативно-розшукового забезпечення протидії контрабанді в Україні : монографія. Маріуполь: ТОВ «ППНС». 2017. 476 с.
9. Совершенствование аппарата государственного управления: конституционный аспект / под общ. ред. В. В. Цветкова. Київ: Наукова думка. 1982. 376 с.
10. Колпаков В. К., Кузьменко О. В., Пастух І. Д., Сущенко В. Д. Курс адміністративного права України : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер. 2013. 872 с.
11. Державна політика : підручник / за ред. Ю. В. Ковбасюка. Київ: НАДУ. 2014. 448 с.
12. Наказ ректора ДонНУ від 27 січня 2014 р. № 24/05 URL: <http://www.donnu.edu.ua/uk.ua/Commission%20for%20Prevention%20and%20Detection%20of%20Corruption/Pages/default.aspx> (дата звернення: 25.07.2020).
13. Перший міжнародний форум з електронного урядування – «International Ukrainian E-governance Forum». URL: <http://e-gov-forum.com.ua/> (дата звернення: 25.07.2020)
14. Морозова Х. І. Кращі практики електронного урядування в Україні. *Громадянське суспільство*. 2016. № 8. С. 7–9.

Vitalii Demianchuk. Forms and methods of effective implementation of anti-corruption policy in Ukraine

The article emphasizes that the anti-corruption functions of state bodies in accordance with the managerial structural and functional principle of separation of powers form the basis and largely determine the forms and methods by which the normative goal is achieved to prevent corruption, reduce their number in society as a whole and ensure the inevitability of negative legal liability for committing corruption offenses of various sectoral nature. It is found out that the forms of implementation of anti-corruption policy as a certain model of public administration in the field of anti-corruption should be considered as complex categories that combine the type of public authority and administrative acts that embody the decisions and actions of authorized entities anti-corruption, and therefore it is quite questionable to interpret, for example, regulations of governance and the issuance of such acts as separate forms of implementation of anti-corruption policy, because these two phenomena of social and legal reality are a single normative form of implementation corruption, and the activities of institutions of public authority for their adoption and ensuring the implementation and compliance of the subjects of legal relations – the addressees of the relevant regulations. It was found that e-government as a form of anti-corruption policy and e-interactive method as a practical way to implement anti-corruption policy should be properly disclosed, detailed and standardized by adopting a special law on e-government, a separate section of which should be provided to regulate e-government in the anti-corruption sphere. It is determined that the methods of implementation of anti-corruption policy should be defined as ways of practical implementation by the subjects of anti-corruption policy of their normatively defined powers in the field of anti-corruption. The following most important, key groups of methods are systematized, which together and in dialectical unity constitute the methodology of the state's implementation of its anti-corruption function: administrative methods; economic methods; legal methods; socio-psychological methods.

Key words: forms, methods, corruption, management, competence, person, offense.

